

Shakespeare

TÉVEDÉSEK VÍGJÁTÉKA

Fordította: Nádasdy Ádám

SZEREPLŐK

SOLINUS, Efezus uralkodója
ÉGEON, szirakúzi kereskedő
EFEZUSI ANTI PHOLUS, ikertestvérek,
SZIRAKÚZI ANTIPHOLUS, Égeon és Emília fiai
EFEZUSI DROMIO, ikertestvérek,
SZIRAKÚZI DROMIO, az Antipholusok szolgálói
BALTAZÁR, kereskedő
ANGELO, ékszerész
DR. CSIPET, tanár
ELSŐ KERESKEDŐ
MÁSODIK KERESKEDŐ
FOGLÁR
RENDŐR
KÜLDÖNC
EMÍLIA, apácafőnöknő Efezusban, Égeon felesége
ADRIANA, Efezusi Antipholus felesége
LUCIANA, a testvére
LUCA, a szobalánya
KURTIZÁN

Történik Efezusban, a város egy terén vagy utcájában, ahonnan három kapu nyílik: a Tüskésdisznó-házé (a Kurtizán háza), a Főnix-házé (Efezusi Antipholus háza) és a kolostoré.

I. FELVONÁS 1. SZÍN

Jön Solinus, Égeon, Foglár; más kísérelők

ÉGEON Végezd be, Solinus, a végzetem:
ítélj halálra - s nincs több győtrelem.
SOLINUS Kár minden szóért, szirakúzi.
A törvény köt, én nem teszek kivételt; a
népeink közötti friss viszály, melyet
uralkodód gazsága szült, ki jó
kalmárainkra fejadót
vetett ki, s ők - nem lévén annyi pénzük -
arany helyett a vérükkel fizettek: ez kitörli
az irgalmat szemünkből. Mert amióta
halálos haraggal így acsarkodnak
honfitársaid, törvénybe iktatta mindkét
tanács (Szirakúzában éppúgy, mint
minálunk),

hogyan nincs többé köztünk kereskedés.
Sőt azt is, hogy ha Efezus szülöttét
meglátják Szirakúza piacán, vagy
fordítva, ha szirakúzi jön ide,
Efezusba: meghal az, és árúját a
herceg elkobozza, hacsak nem tud ezer
márkát leróni vagy összeszedni
váltságdíj gyanánt. A te holmid, a
legjobb árat véve,
nincs összesen még száz márkányi se;
ezért kíván a törvény rád halált. Nekem
ez vigasz; tessék, áldd szavad, így
kínjaimnak ma vége szakad. Nos,
szirakúzi, add hát elő, mért hagytad el
a szülőföldedet, és milyen céllal jöttél
Efezusba. Nem is kérhetél volna
nehezebbet,
mint hogy elmondjam az elmondhatatlant;
ám hadd lássa a világ, hogy bukásom a
természet okozta s nemi a bűn, hát szólok,
mit a bánat szólnom enged. Szirakúzi
vagyok, s feleséget is ott találtam, olyat, aki
értem és velem volt csak boldog - míg a
sors közbe nem szólt. Jól éltünk,
gyarapodtunk az Epidamnumba tett útjaim
révén; mígnem megbízottam halála s az ott
maradt értékes áru gondja kivont a hitves
karjai közül. Még hat hónapja se voltunk
külön, amikor ő (már nehezen viselte a
nöket sújtó édes büntetést) úgy intézte,
hogy utánam jöhessen, és szépen, épen
meg is érkezett. Kis idő múlva boldog anyja
lett két egészséges, szép ikerfiúnak;
elképesztően hasonlóak voltak, épp csak a
nevük volt különböző. Es ugyanakkor ott a
fogadóban egy szegény asszony is
regszülte terhét: két szakasztottan
egyforma fiút, akiket koldusszegény
szüleiktől megvettem, hogy szolgáljak
fölneveljem.
A feleségem, két fiára büszkén,
naponta unszolt, hogy térjünk haza;
ráálltam végre; de sajnos korán
szálltunk hajóra.
Még három mérföldet se tettünk meg, a
szélnek-mindig-engedelmes mély baljós
végzet előjelét mutatta, de már
reményre sem maradt időnk. Mert ami
gyér fényt meghagyott az ég, az
közvetítette riadt eszünknek a közelgő
halál üzenetét.
En örömmel el is fogadtam volna,
de hitvesem nem szűnő zokogása,
mellyel a véget előre siratta, a
kicsinyek fájdalmas jajszava
(ők nem féltek, csak majmolták a gyászt)

arra sarkallt, hogy húzzam az időt.
Nos, ez történt, mert más megoldás nem volt: a hajósok elvitték csónakunkat, s ránk hagyták a süllyedni kész hajót. A feleségem a másodszületőjét féltő gondnal egy farúdhoz kötötte - kis pótarboc volt, vihar esetére -, s hozzá a másik ikerpárból egyet; én meg a másik kettőt ugyanúgy. A gyerekek megvoltak; nőm meg én, ki-ki a szeme fényét tartva szemmel, az árboc két végét kulcsoltuk át, és sodródtunk, ahogy az ár kívánta, úgy képzeltük, hogy Korinthosz felé. Végre a nap letekintett a földre, széteszlatta a gyilkos felleget,

és várva várt fényének erejétől
a víz lecsöndesült; mi észrevettünk két messziről közeledő hajót,
ez Korinthoszból, az Epidauruszból,
de mielőtt... Jaj, nem mondom tovább;
ebből már sejted a dolgok sorát.

SOLINUS

Csak folytasd, öreg, ne hagyd félbe így;
szánnunk szabad - csak kegyelmezni nem.

ÉGEON

Bár így tettek volna az istenek,
most nem mondhatnám kegyetlennek őket:
mert mielőtt a hajók közel értek, hatalmas szikla állt szemben velünk, s mi oly erővel csapódtunk neki, hogy póthajócskánk kétfelé szakadt, úgy, hogy e kegyetlen válás során a szerencse mindkettőnknek ítélt örülnivalót, fájlalnilalót.

Az ő fele, szegénykém, kisebb súllyal
(de nem kisebb bánattal!) terhesen,
gyorsabban sodródott a szél előtt;
még láttuk, hogy fölvette hármukat egy - tán korinthoszi? - halászhajó.

Végül egy másik hajó ránk talált:
és mikor megmondtam, hogy kik vagyunk,
gondjukba vettek mint vendégeket, s a halászként visszavették volna zsákmányukat, de lassú volt hajójuk, így továbbindultak hazafelé.

Hát így szakadtam el az üdvösségtől;
azért éltet ilyen soká a balsors,
hogy elmondhassam, mennyi bánat ért.

SOLINUS

Azok kedvéért, akiket siratsz,
tedd meg, hogy pontosan előadod,
mi történt velük s veled mostanáig.

ÉGEON

Kisebbik fiam (de egyetlen gondom)
tizennyolc évesen keresni kezdte a fivéré, és könyörgött nekem, hogy szolgálja - akinek ugyanígy fivére eltűnt, ám nevét viselte - elkísérhesse felkutatni őt.

S én, ki amazt visszanyerni vágytam,
így elvesztettem ezt, aki enyém volt.
Ot éve, hogy görög földön bolyongok,
bejártam Ázsia határait,

s hazafelé most Efezusba jöttem,
remény nélkül, mégse bírván kihagyni
se ezt, se semmi más lakott helyet. De
életem könyve itt véget ér;

örömmel venném én e gyors halált, ha
tudhatnám cserébe azt, hogy élnek. SOLINUS
Balsorsú Égeon, kit megjelölt a végzet,

hogy túrd e tenger megpróbáltatást -
hidd el: ha ez nem sértené a törvényt,
koronámat és hivatalomat
(melytől uralkodó el nem tekinthet),
szivem szerint ügyvédként védenélek.
De - bár ki van rád mondva a halál, és
ítélet vissza nem vonható
tisztességünk súlyos sérelme nélkül - én
kedvezek, amennyit tehetek; ezért,
kalmár, tiéd a mai nap,
hogy bajodban segítséget szerezz:
keresd föl, akit ismersz Efezusban,
kérj segílyt, kölcsönt, szedd össze a pénzt, és
élsz; ha nem, hát készülj a halálra. Foglár,
vedd őrizetbe ezt az embert.

Igen, uram.

Remény és támasz nélkül indulok, a
végzet elől el nem bújhatok.

FOGLÁR
ÉGEON

Mind el

Vége az 1. színnek

2. SZÍN

Jön Szirakúzai Antipholus, Első Kereskedő, Szirakúzai Dromio

ELSŐ KERESKEDŐ Mondja inkább, hogy epidamnumi,
különbön elkobozzák mindenét. Egy
szirakúzai kereskedőt, ki idetévedt, épp
ma fogtak le, s mivel nem tud fizetni
életéért, hatályos jogszabályaink
szerint, kivégzik, mire hálni tér a nap.
Itt van a pénz, amit őriztem önnek. *(Átadja)*

SZ. ANTIPHOLUS *(a pénzt odaadja Szirakúzai Dromiónak)*

Ezt vidd szállásunkra, a Kentaurba, és ott
várj, Dromio, míg megjövök. Egy óra múlva
lesz ebédidő - körülnézek, hogy hogy él ez
a város, mi kapható, szépek-e házai, aztán
jövök haza, és alszom egyet, mert
összetört a hosszú utazás. Na, tűnj el már.

SZ. DROMIO Sokan a szaván fognák, jó uram,
és eltűnnének e varázsos szerrel. *(El)*

SZ. ANTIPHOLUS Rendes csibész ez, uram, aki sokszor,
mikor a gond vagy bánat rám telepszik,
könnyít rajtam vidám tréfáival. Nos, volna
kedve sétálni velem? Es meghívom a
szállásomra enni.

ELSŐ KERESKEDŐ Kereskedőket kell meglátogatnom,
akikkel hasznos üzletet remélek.
Úgyhogy bocsásson meg. De öt körül,
ha megfelel, várom a piacon, és késő
estig szívesen kísérem. De most a
dolgom elparancsol öntől.

SZ. ANTIPHOLUS Hát minden jót; én meg elvegyülök,
és csatangolva bejárom a várost.

ELSŐ KERESKEDŐ Kívánom, lelje benne örömét. *(El)*

SZ. ANTIPHOLUS Ki azt kívánja: leljem örömem,
olyat kíván, amit meg nem kapok.
Úgy állok itt, mint tengerben a vízcsepp,
amely egy másik vízcseppet keres;
bepottyán, hogy a társát megtalálja, de
értetlenül és látatlanul
szétoldódik, örökre elvegyül.

Nekem anyát és testvért kell találnom;
kutatok, s közben elvesztem magam.

Jön Efezusi Dromio

Itt jön születésem naptári mása.
Mi van? Hogyhogy itt vagy ilyen hamar?
E. DROMIO Ilyen hamar?! Inkább iszonyú későn!
Megég a kappan, szétsül a malac; az
óra már tizenkettőt ütött;
az asszonyom meg a képemre egyet;
felforrt a vére, mert kihűlt a hús; a hús
kihűlt, mert ön nem jön haza; nem jön
haza, mert nincs étvágya már; nincs
étvágya, mert bőjt helyett evett; de mi,
akik gyakorta bőjtölünk, ma kegyed
vétkéért vezekelünk.
SZ. ANTIPHOLUS Elég a szövegéből; mondd, szolga úr,
hol az a pénz, amit kezdedbe adtam?
E. DROMIO A hat krajcár? Amit szerdán adott, hogy
úrnőm lószerszámát kifizessem? A
nyergesnek odadtam, becsülettel.
SZ. ANTIPHOLUS Most igazán nincs viccelődni kedvem;
felelj, ne csúj-csavarj: hol van a pénz?
Idegenek vagyunk itt - hogy merészelsz
ekkorra összeget másokra bízni?
E. DROMIO Kérem, majd ebéd közben szórakozzon,
az úrnőm sebesen küldött magáért; ha
visszamegyek, hát sebes leszek, mert rám
ruházza kegyelmed hibáját. Legyen, mint
nekem, gyomrában az óra, mely küldönc
nélkül is hazaüti.
SZ. ANTIPHOLUS Hagyd abba, Dromio, most nem kell ez, a
vicceket máskorra tartogasd. Hol az arany,
amit gondodra bíztam?
E. DROMIO Nekem, uram? Nem adott aranyat.
SZ. ANTIPHOLUS Na, fejezd már be ezt a marhaságot!
Mondd, hogy intézted el a dolgodat?
E. DROMIO A dolgom az, hogy magát hazahozzam, a
Főnix-házba, ebédelni, otthon. Az úrnőm
és a húga öre vár.
SZ. ANTIPHOLUS A Szűz Máriára mondom: válaszolj,
hova a fenébe dugtad a pénzt? Vagy
betöröm a mókás koponyádat, ha
jópofáskodsz, mikor nem kívánom. Hol
van az ezer márka, amit adtam?
E. DROMIO Mint márkás árut, sokszor megjelölt:
fejemen ön, a hátamon az úrnőm - de
kettejüké sincs együtt ezer.
Ha nagyságodnak mind visszafizetném,
alig hiszem, hogy túrné csendesen.
SZ. ANTIPHOLUS Az úrnőd? Milyen úrnőd van neked?
E. DROMIO Nagyságod neje, házunk asszonya, ki
bőjtől, míg ön haza nem jön enni, s
imádkozik, hogy hamar jöjjön enni.
SZ. ANTIPHOLUS Mit művelsz?! A szemembe csúfolódsz, hiába
tiltom? Úgy? Nesze, cseléd! *(Verni kezdi)*
E. DROMIO Hogy értsem ezt, uram? El a kezekkel!
Nem? Nem, uram? Akkor szedem a lábam. *(El)*
SZ. ANTIPHOLUS A szentségit, valaki valahogy
kiszedte tőle minden pénzemét.
Azt mondják, hamisságos város ez,
hogy szemfényvesztő, gyors kezű csalók,
az észet elferdítő, sötét varázslók, lélekölő,
testmástitó kuruzslók, szélhámosok,
nagyszájú sarlatánok, és más efféle népek
bűntanyája -

ha így van, jobb, ha továbbutazom.
Megyek, s a szolgálmat megkeresem:
félek, hogy nincs a pénzem jó helyen. *(El)*

Vége az I. felvonásnak

II. FELVONÁS 1. SZÍN

Jön Adriana, Luciana

ADRIANA Se férjem nem jött vissza, se a szolgál,
akit lélekszakadva küldtem érte? Nézd,
Luciana, már két óra van.
LUCIANA Talán meghívta egy kereskedő. s
a piactérről ebédelni ment.
Jó nővérkém, együnk, ne háborogjunk;
a férfi úr a tettei fölött,
s fölötte csak az idő; ha idő van,
majd jön és megy. Légy türelmes, hugom.
De mért van több szabadságuk nekik?
ADRIANA Mert dolguk házon kívülre esik.
LUCIANA Ha én teszek így, megszid biztosan.
ADRIANA Nem te döntesz: a gyeplő nála van.
LUCIANA Ilyen gyeplő csak számárnak való.
ADRIANA Az önfejű szabadság mire jó?
LUCIANA Nézd, semmi nincs a földön, vízen, égen,
ami ne élne szoros kötelékben. A
négy lábúak, halak, madarak mind
alattvalók a himjük alatt. Az ember
meg rajtuk uralkodik, isten
gyanánt, keletől nyugatig, és
mivel értelme és lelke van, minden
fölött áll toronymagasan: neked, a
nőnek is parancsolód. Kövesse
hát szavát akaratod.
ADRIANA E szolgáltság miatt vagy hajadon.
LUCIANA Nem, nem - a nárszi ággal van bajom.
ADRIANA Ha férjhez mész, majd fölül akarsz lenni.
LUCIANA Előbb tanulnék túrni, mint szeretni.
ADRIANA S ha férjed szeme megakad egy nőn?
LUCIANA Várnám türelmesen, míg hazajön.
ADRIANA Micsoda türelmem minden iránt!
Könnyen szelíd, akit semmi se bánt.
A szerencsétlent, akit kín gyötör,
csendre intjük, ha panaszból kitör;
de hogyha minket sújtana a baj,
ugyanúgy folya belőlünk a jaj.
Neked nem kell komisz férjet viselned, így
könnyen ajánlgathatsz bölcs türelmet.
De majd ha neked nyirbálják jogod,
e holdkóros türelmet földadod.
LUCIANA Majd férjhez megyek, hogy próbát tegyek. A
szolgád jön - tán férjed közeleg?

Jön Efezusi Dromio

ADRIANA Na, az a kóbor gazdád megkerült?
E. DROMIO Inkább megkerült, mint megkerült; én viszont igyekeztem a
kezét megkerülni.
ADRIANA De beszéltetek? Szándékát tudod?
E. DROMIO Igen, közölte szándékát fülemmel,
de olyan csattanósan, alig hallok.
LUCIANA Célzott valamire? Homályosan vagy kétértelműen? E.
DROMIO Ó, nem, egyértelműen célzott, és én találva éreztem
magam - aztán homályba borult tőle a szemem, és kételkedni
kezdtem az értelmében.

2. SZÍN

ADRIANA Könyörgöm, mondd: hazajön-e?
Látom, mily sokra tartja a nejét.

E. DROMIO Nos, asszonyom, a gazdám megbolondult.

ADRIANA Megbolondult, te csibész?

E. DROMIO Nem bele-
bolondult senkibe, csak meg.
Mikor kértem, jöjjön haza ebédre,
ezer márkát kezdett rajtam keresni.
„Ebéd van”, mondom én; „Az arany”, mondja ő;
„Lekozmál”, mondom én; „Az arany”, mondja ő;
„Jöjjön már”, mondom én; „Az arany”, mondja ő,
„Hol van az ezer márka, amit adtam?”
„A hús - mondom - megég”; „Az arany”, mondja ő; „Az
úrnóm...”, mondom én; „Süsd meg az úrnőd, nem
ismerem, vidd az úrnődöt a...”

LUCIANA Mondja ki?

E. DROMIO Mondja az úr.
„Nincs - azt mondja - házam, se asszonyom.”
Úgyhogy a nyelvvel vitt üzenetet,
íme, a vállamon hoztam haza;
mert szó, ami szó, megvert rendesen.

ADRIANA Mars vissza, te cseléd, és hozd haza.

E. DROMIO Vissza, oda? Hogy megint hazaverjen?
Az Istenért, küldjön más követet.

ADRIANA Vissza, cseléd, vagy keresztbepofozlak.

E. DROMIO E keresztet majd uram is megáldja
kézrátétellel - még szentté avatnak!

ADRIANA Eridj, lepcsés paraszt, hozd az urad.

E. DROMIO Maga fújja föl magát ekkorára,
azt' én vagyok a futball-labda mégis.
Ha velem ide-oda játszanak,
legközelebb börtökba varrjanak! (Ei)
Pfúj, a haragtól hogy megváltozol!
Biztos a nőcskéinek udvarol,
míg én itt a mosolyát éhezem.
A megszokás elvette küllemem
vonzó szépségét? Ez az ő hibája.
Buta vagyok? Sívár az eszem tája?
Ridegségétől a szép csevegés
úgy eltompul, mint márványon a kés.
Csábítja a sok divatos ruha?
Mit tegyek - ő külsőmnek is ura.
Ha romlás van bennem, azt is csak ő
rontotta el: neki köszönhető
minden hibám; szomorú hervadásom csak
arra vár, hogy tőle napfényt lásson. Szilaj
szarvas, minden béklyót levet: friss füvet
tép, állott szénám helyett.

LUCIANA Őnrontó féltékenység! Pfúj, elég.

ADRIANA Csak érzéketlen bolond túrna még. Tudom,
a szeme más látványát issza, különben
mért nem jön? Mi tartja vissza? Ugye
tudod, egy nyakláncot ígért - nos, inkább
cserébe az ékszerét azt kívánnám:
becsülje meg az ágyát. A legszebb ékszer
zománcberakását elrágja az idő: de nem
kopik
az arany, akármennyit dörzsölik.
A férfi, akinek becsa a híre,
hamissággal nem hoz szegyént nevére.
Mivel szépségem nem tetszik neki,
megyek meghalni, könnyekkel teli.

LUCIANA A féltékenység, lám, ezt műveli.

Mindketten el

Vége az 1. színnek

Jön Szirakúza Antipholus

SZ. ANTIPHOLUS Az aranyat a gondos Dromio
a Kentaurban szépen elhelyezte,
de aztán elindult, hogy megkeressen, a
fogadós tanácsai szerint.
Nem láttam Dromiót azóta, hogy
a piacról elküldtem. - Nézd csak, itt van!

Jön Szirakúza Dromio

Mi van, fiú, elmúlt a jókedély?
Akkor tréfálj, ha verés kell megint.
„Miféle Kentaur?... Miféle pénz?...
Az úrnőd küldött, hogy ebédre vár?...
A Főnix-ház a házam?...” Meghülyültél,
hogy ilyeneket feleltél nekem?

SZ. DROMIO Feleltem, uram? Mikor mondtam ezt?

SZ. ANTIPHOLUS Hát most! Hát itt! Egy félórája sincs.

SZ. DROMIO Nem láttam azóta, hogy visszaküldött
a Kentaurba azzal az arannyal.

SZ. ANTIPHOLUS Te tagadtad, hogy nálad van a pénz,
és úrnőről meg ebédéről papoltál -
remélem, fölfogtad, hogy mérgesitesz.

SZ. DROMIO Örömmel látom, hogy jókedve van.

SZ. ANTIPHOLUS Mi ez a móka, főnök? Mondja el!

SZ. ANTIPHOLUS Mi?! Gúnyolódsz még? A szemembe köpsz?
Azt mondd, móka? Nesze, kapsz, ha kell.
(Veri Dromiót)

SZ. DROMIO Elég, uram, ez tréfának komoly!
Miféle munkám fizetése ez?

SZ. ANTIPHOLUS Azért, mert néha barátságosan
bolondozok veled s beszélgetünk,
pimaszságodban visszaélsz kegyemmel,
s a gondomat játszótérre teszed.
Ha süt a nap, hát táncoljon a szűnyog,
de bújjon el, ha kihúnyt a sugár.
Ha mókázol velem, kémeled az arcom,
s tekintetemhez szabd, hogy mit csinálsz.
Érted? vagy belegyúrjam a fejedbe?

SZ. DROMIO Belegyúrja? Ez inkább cserép, uram, mint tepsi, hisz nem
lapos; bár, ha sodrófát is használ a gyúráshoz, akkor mégis inkább
tepsi, mert az nem törik össze, csak szétlapul benne az agyacskámm.
De szabad tudakolnom: miért vagyok verve?

SZ. ANTIPHOLUS Nem tudod?

SZ. DROMIO Nem, csak hogy verve vagyok.

SZ. ANTIPHOLUS Megmondjam, miért?

SZ. DROMIO Igen, uram, és hogy mi okból? Mert azt mondják: minden
„miért”-hez van egy „mi okból”.

SZ. ANTIPHOLUS Először is azért, mert szemtelenkedtél, majd pedig
azon okból, hogy megint szemtelenkedtél.

SZ. DROMIO Hallottak-e olyat, hogy valakit péppé vertek,
mikor nem volt füle-farka se miértnek, se mertnek?!
Hát, köszönöm, uram.

SZ. ANTIPHOLUS Mit köszön, uram?

SZ. DROMIO Hálás vagyok, uram, ezért a valamiért, amit a semmiért
kaptam öntől.

SZ. ANTIPHOLUS Legközelebb kiegyenlítem: majd semmit adok vala-
miért. De mondja, uram, nincs még ebédidő?

SZ. DROMIO Nem, uram, mert a húsnak még hiányzik, amit én kaptam.

SZ. ANTIPHOLUS Csakugyan, uram? Es mi az?

SZ. DROMIO Klopfolás.

SZ. ANTIPHOLUS Hát, uram, akkor vastag marad.

SZ. DROMIO Ha így lenne, uram, ne egyen belőle.

SZ. ANTIPHOLUS Oka?

SZ. DROMIO Nehogy epeömlést kapjon, s én beszédjek még egy klopfolást.

SZ. ANTIPHOLUS Uram, tanuljon meg jókor viccelődni; mindennek megvan a maga ideje.

SZ. DROMIO Ezt bátorkodtam volna tagadni, mielőtt olyan epés tetszett lenni.

SZ. ANTIPHOLUS Milyen érveléssel?

SZ. DROMIO Haha, olyan sima érveléssel, az Idő apó kopasz feje se simább annál.

SZ. ANTIPHOLUS Halljuk.

SZ. DROMIO Aki természetes úton kopaszodik, semmikor se nyerheti vissza a haját.

SZ. ANTIPHOLUS Kárpótlásért sem folyamodhat?

SZ. DROMIO De igen, paróka erejéig, vagyis kaphat kárpóthajat - amit persze más fejről vágta le.

SZ. ANTIPHOLUS Miért bánik az Idő olyan szűkmarkúan a hajjal meg a szőrrel, mikor az olyan bőséges növekmény?

SZ. DROMIO Mert ezt az áldást az állatoknak osztja, és amennyivel az embereknek kevesebbet ad belőle, kipótolja ésszel.

SZ. ANTIPHOLUS Azért sok embernek több a haja, mint az esze.

SZ. DROMIO De nem azoknak, akiknek azon jár az eszük, hogy kihullassák a hajukat.

SZ. ANTIPHOLUS Hohó, most oda lyukadtál ki, hogy a dús hajú emberek rendesek, de agyatlanok.

SZ. DROMIO Aki rendes, rajtaveszt; de legalább vidáman veszít.

SZ. ANTIPHOLUS Aztán miért?

SZ. DROMIO Két okból, és mindkettő nyomós.

SZ. ANTIPHOLUS Na, csak hagyjuk a nyomkodást.

SZ. DROMIO Akkor nyilvánvalóak.

SZ. ANTIPHOLUS Nem, hamis dolgok sose nyilvánvalóak.

SZ. DROMIO Akkor holtbiztosak.

SZ. ANTIPHOLUS Nevezd meg őket.

SZ. DROMIO Az egyik, hogy nem kell költeni bodorításra; a másik, hogy ebédnél nem hullik a levesébe.

SZ. ANTIPHOLUS Neked végig azt kellett volna bizonyítanod, hogy miért nem jut mindenre idő.

SZ. DROMIO Úgy van, uram, és sikerült is: nevezetesen, nincs idő visszanyerni a természetesen kihullott haját.

SZ. ANTIPHOLUS De az érveid nem bizonyítják, hogy miért nincs idő visszanyerni.

SZ. DROMIO Akkor pontosítok: az Idő maga kopasz, és ezért az idő végéig kopaszak lesznek a követői.

SZ. ANTIPHOLUS Tudtam, hogy gyér lesz a konklúzió. De csönd: ki integet ott nekünk?

Jön Adriana és Luciana

ADRIANA Bámulj csak, Antipholus, idegenként, más nőé már kedves tekinteted; nem vagyok hitvesed, se Adriana. Volt idő, hogy magadtól esküdtél, hogy sosem lesz fülednek más zene, sosem lesz tárgy szemednek kellemes, sosem lesz érintés öröm kezeknek, sosem lesz étel szádnak ízesebb, mintha én szólok, nézek, érintlek, kinállak. Hogy lehet az, jó férjem, hogy lehet, hogy így elhidegültél önmagadtól? Magadtól, igen, hogyha tőlem is, aki egyben és oszthatatlanul jobb vagyok, minta legjobb részeid. Jaj, ne szakítsd el tőlem magadat, mert, szerelmem, könnyebb a fortyogó öbölbe vízcseppet pottyantani s aztán elvegyületlenül kivenni hozzáadás és kisebbités nélkül, mint tőlem eltávoznod, nélkülüm.

Nem sújtana legfájóbb pontodon, ha azt hallanád: szabados vagyok? Hogy ez a test, mely szentségben tiéd, kőszá gyönyörrel szennyeződne be? Nem köpnél le, nem szóránád rám dühöd? Ugye a „férj” szót vágnád a szemembe, és letépnéd ringyó szemöldököm? Hamis kezemről leválnád a gyűrűt, és válást esküdözve összetörnéd? Tudom, képes vagy rá - hát tedd is meg! Rajtam a folt: a házasságtörés, a vérembe a kéj bűne vegyül, mert ha egyek vagyunk, s te vétkezel, a tested mérgét én emésztetem meg: mint fertőzés, rám száll a szajhaság. Köss hát békét a nászi ágygal, édes, hogy tiszta legyek, és te tisztességes.

SZ. ANTIPHOLUS Hozzám szól, hölgyem? Nem ismerem önt. Még csak két órát éltem Efezusban: a város, miként ön is, idegen, és - bár minden szavát megfejténém - szavaiból egy szót se értek én.

LUCIANA Nocsak, sógor, de más lett a világ. Mikor szoktál hugommal így beszélni? Ő küldte Dromiót, hogy vár ebédrel.

SZ. ANTIPHOLUS Dromiót?

SZ. DROMIO Engem?

ADRIANA Téged, bizony, és azzal jöttél vissza, hogy elvert, s miközben ütött, tagadta, hogy házam háza s én neje vagyok.

SZ. ANTIPHOLUS Dromio, kérem, ön beszélt e hölgygel? Mit céloz ez az összeesküvés?

SZ. DROMIO En, uram? Sose láttam azelőtt.

SZ. ANTIPHOLUS Hazudsz, család, hiszen minden szavát tolmácsoltad nekem a piacon.

SZ. DROMIO Soha egy szót nem beszéltem vele.

SZ. ANTIPHOLUS Hogy lehet akkor, hogy nevünkön szólít? Hacsak nem isteni sugalmazás.

ADRIANA Te komoly ember vagy, hozzád nem illik, hogy szolgálodd ily nyíltan összejátszol, s még uszítod, hogy sodromból kihozzon. Ha rossz vagyok, s azért vagy tőlem távol, csak rosszabb lesz rosszízű gúnyolástól. Hadd kapaszkodjam inged szélibe: te szilfa vagy, én szőlővenyige, mely erődhöz társul erőtlennül, s így erődből közvetve részesül. Ha más telepszik rád, az csak salak: bitorló tapló, hitvány iszalag, mely metszés híján rád nő, elborít, fertőzi nedved s romlásba taszít.

SZ. ANTIPHOLUS *(félre)* Hozzám beszél, témája én vagyok. Almomban lettünk talán házások? Vagy most alszom, s mindezt csak képzelem? Miféle tévedés játszik velem? Míg nem nyer a gyanúm igazolást, elfogadom a fölkinált csalást.

LUCIANA Menj, Dromio, szólj, hogy terítsenek.

SZ. DROMIO Jézus és Mária! Keresztet vetek. Ez Tündérország; átkok átka, végünk: manókkal és lidércekkal beszélünk. Ha nem fogadunk szépen szót nekik, kiszívják lelkünk, s bőrünk csipkedik.

LUCIANA Mit morogsz itt magadba? Nézz oda! Te, Dromio! Lajhár. medve, csiga!

SZ. DROMIO Átváltoztattak, nem igaz, uram?

SZ. ANTIPHOLUS Lélekben talán; engem biztosan.

SZ. DROMIO Nemcsak a lelkem: minden porcikám. SZ. ANTIPHOLUS Külsőre te vagy.

SZ. DROMIO Majmolom csupán.

SZ. ANTIPHOLUS Ha mássá lettél, az inkább számár.

SZ. DROMIO Igaz - ő rajtam ül s én bögök már.

Tényleg számár vagyok, különben hogy lehet, hogy én őt nem, s ő ismer engemet?

ADRIANA Na, elég, tovább nem leszek bolond, hogy óbégassak, mint egy kisgyerek, míg úr és szolga vállalva mulat. Jöjj, uram. - Dromio, állj kapuórt.

Ma fönn eszünk, szívem, magánszobánkban, s ott meggyónhatsz ezer kis bűnt nekem. Te fiú, ha a gazdádat keresnek, azt mondd, hogy elment, senkit ne fogadj. Jöjj, hugom. - Dromio, itt kapuzol.

SZ. ANTIPHOLUS *(félre)*

Mi ez? A föld, a menny vagy a pokol? Alszom vagy fönn vagyok? Ép az eszem? Ők ismernek, s én önmagammat nem - hát legyen igazuk, lesz, ami lesz; e ködös helyzet kalandorrá tesz.

SZ. DROMIO Én tényleg itt strázsáljak, főnököm?

ADRIANA Úgy ám; és véged, ha bárki bejön!

LUCIANA Jöjj, Antipholus, együtt odafönn.

Mindnyájan el

Vége a II. felvonásnak

III. FELVONÁS

1. SZÍN

Jön Efezusi Antipholus, Efezusi Dromio, Angelo, Baltazár

E. ANTIPHOLUS Jó signor Angelo, bocsássa meg, a nejem zsémbes, ha későn jövök. Majd mondja meg, hogy elidőztem önnél, figyeltem, hogy készül a szép nyakék, s hogy holnap házhoz szállítja neki. De ez a nyomorult meg azt hazudja, hogy kinn voltam a piacon, hogy vertem, hogy ezer arany márkát bíztam rá, hogy házam, feleségem megtagadtam - te részeg disznó, mi ez az egész?

E. DROMIO Mondjon, amit akar, én akkor is tudom, rajtam a kézimunka, meg is mutathatom. Ha bőrröm pergamen, s minden ütése tinta, olvassa el nyugodtan: saját kezűleg írta.

E. ANTIPHOLUS Azt olvasom: számár vagy.

E. DROMIO Igaz, úgy is tűnik; a szamarak a bántást higgadtan viselik. Rúgnom kéne, ha rúgnak - s ha maga épp ott állna, majd nagyobb tisztelettel nézne a számárra.

E. ANTIPHOLUS Rosszkedvű, signor Baltazár? Adná az ég, hogy étkünk tükrözze örömünk, hogy ön mily kedves nekünk.

BALTAZÁR Nem drága csemegével, de szíves szóval élünk.

E. ANTIPHOLUS O, signor Baltazár, ehét húst vagy halat, egy asztalnyi szép szónál többet ér egy falat.

BALTAZÁR Jó kosztot, jó uram, minden parasztnál talál.

E. ANTIPHOLUS Az üdvözlét meg semmi, mert az csak szóból áll.

BALTAZÁR A jó szótól a morzsa is lakomává lesz.

E. ANTIPHOLUS Ott, hol fősvény a gazda, s a vendég alig vesz. Nos, bár szerény az étrend, fogyasszanak majd bőven, Jobbat kaphatnak másutt, de ily jó szívvel csak tölem.

Efezusi Antipholus ajtajához érnek

Jé, ajtóm zárva. Szólj, hogy engedjenek be.

E. DROMIO Mancsi, Boris, Mara, Teréz, Juli, Böbe!! SZ.

DROMIO *(az ajtón belülről)*

Marha, ökör, bivaly, hülye, gyagyás, kretén, Tűnj el innen, vagy ülj le a járda szegletén. Tán lánykereskedő vagy, hogy ilyen listát kérsz, amikor egy is sok? Hát menj, ahova férsz.

E. DROMIO Ajtónálló kretén! Uram kint áll hiába.

SZ. DROMIO Menjen vissza, ahonnan jött; még megfázik a lába.

E. ANTIPHOLUS Ki beszél bent? Hé, nyisd ki, igyekezzetek! SZ.

DROMIO Megmondom, hogy mikor, ha megmondja, minek. E.

ANTIPHOLUS Minek?? Hát ebédelni. Ma még semmit sem ettem.

SZ. DROMIO Itt máma nem is fog; jöjjön a jövő kedden. E.

ANTIPHOLUS Mi vagy te, hogy a saját házamból kizársz? SZ.

DROMIO A nevem Dromio; most a portán találsz.

E. DROMIO Te gazember, elloptad posztom és nevem.

Emez szidást, amaz meg verést hozott nekem; ha reggel óta lennél helyettem Dromio, tudnád, hogy céltáblának és számárnak lenni jó.

Jön Luca, akit Efezusi Antipholus és társai nem látnak

LUCA Mi ez a ricsaj, Dromio? Kik vannak odakint?

E. DROMIO Engedd be a gazdát, Luca.

LUCA Nem én, mer' elkésett megint. Mondjad is meg neki.

E. DROMIO A pofám mosolyra fakad.

Mit mond az Írás? „Hadd verjem föl ott bévűl sátramat!”

LUCA Tudod, mit verjél föl? És mikor? Majd ha fagy!

SZ. DROMIO Ha te vagy a Luca, hát éles nyelvű vagy. E.

ANTIPHOLUS Ide hallgass, te néember, mikor nyitod ki?

LUCA Eztet már megbeszéltük.

SZ. DROMIO Nemet mondtál neki.

E. DROMIO Törjük be! Segítsenek! Gyerünk! Puff, ezt én kaptam!

E. ANTIPHOLUS Te riherongy, eressz be.

LUCA Aztán mégis, ki kéri?

E. DROMIO Uram, zörgessen jobban.

LUCA Zörgesse, ahol éri!

E. ANTIPHOLUS Megbánod ezt, te néember, ha bejutok oda.

LUCA Mért törjük ezt, ha van városi kaloda?!

ADRIANA *(jön belül)*

Ki van a kapuban? Miféle lármas népek?

SZ. DROMIO Ellepték ezt a várost a garázda legények. E.

ANTIPHOLUS Ott vagy, jó párom? Csak most érkezel?

ADRIANA A párja, önnek? Suttyó, tűnjön el!

Adriana és Luca el

E. DROMIO Be fáj, hogy mindkettőnket suttyóként kezel.

ANGELO Se jó szó, uram, se étel: itt semmit se kapunk.

BALTAZÁR Addig vitattuk, melyik fontosabb, hogy nélkülük távozzunk.

E. DROMIO *(a két vendégre mutat)*

Itt állnak, uram - mondja, hogy tárva a kapunk.

E. ANTIPHOLUS Kezdek szimatot kapni, mért nem tudunk bejutni.

E. DROMIO Én meg csak szipogok, mert nincsen rajtam zokni.

Bent sül a pecsenyéje, magát meg itt jegelték - megmarhulna az őz is, ha így félreterelnék.

E. ANTIPHOLUS Hozz valamit: az ajtót betöröm.

SZ. DROMIO Ne törd magad, suttyó; abba' nem lesz öröm. E.

DROMIO Sügnék valamit a hátsó bajuszom alatt: a szó elszáll, az illat megmarad.

SZ. DROMIO Már érzem is a bűzöd - görény, hordd el magad. E.

DROMIO Sok a „hordd el magad”; légy szíves, engedj be.

SZ. DROMIO Majd ha minden madárnak lesz szőrös, nagy füle.

E. ANTIPHOLUS Én betörök, szerezz egy faltörő kost!

E. DROMIO A kosnak füle szőrös: lehet, hogy az segít most?

Nem inkább bagoly kell, ha szárnyast akarnak?

Az bölcsebb, mint a kos: nem megy fejje a falnak.

E. ANTIPHOLUS Jaj, menj már, hozz egy páncél faltörőt!

BALTAZÁR Türelem, jó uram, hagyjon időt; ön

most a saját jó hírneve ellen

hadakozik, s gyanúba keveri

a felesége tiszta életét.

Mármost-tekintve, hogy neje okos,

józan, erényes, érett és szerény,

tették nyilván megvan az oka; és

higgye el, meg fogja indokolni, hogy ön

most mért áll zárt ajtó előtt.

Hallgasson rám: első a türelem -

menjünk együtt a Tigris étterembe, és

este jöjjön vissza egyedül,

hogy megtudja kizárása okát.

Ha most e házba erővel betör, fényes

nappal, mikor nyüzsög a tér, az ügy a

város szájára kerül,

a csőcselék majd tényeket gyanít,

kikezdve eddig romlatlan nevét: e

romlás befurakszik életébe,

s ha meghalt, ott gubbaszt a sírkövén.

Mint nagy család, a rágalom olyan: hol

tanyát üt, örökre otthon van.

E. ANTIPHOLUS Meggyőzött, uram: csöndben távozom, s

kedvem dacára jókedvű leszek. Ismerek

egy remek kis nőszemélyt: szép,

szellemes; vad és mégis puha; nála

eszünk. Nos, e nőcske miatt az

asszonyom (ok nélkül, esküszöm)

gyakorta szemrehányást tett nekem -

hozzá megyünk ebédre. *(Angelóhoz)* Tegye meg,

hogy elhozza a láncot, biztos kész van; hozza

oda, a Tüskésdisznó-házba, mert ott leszünk. A

láncot od'adom (ha másért nem, hogy a nejem

dühítssem) annak a kedves lánynak. Jó? Siessen.

- Ha saját ajtóm kicsuk mereven, a vigaszt más

ajtóban keresem.

ANGELO Ott találkozunk egy órán belül.

E. ANTIPHOLUS Rendben. E játék még sokba kerül!

Mindketten el

Vége az 1. színnek

2. SZÍN

Jön Luciana, Szirakúzai Antipholus

LUCIANA És hogy lehet, hogy megfeledkezel

a férji teendőkről? Hát szerelmed

csírája elrohad, mihelyt kikel?

Épülőfélben mért kell tönkretenned?

Ha pénzéért vetted el húgomat,

hát tiszteld pénzét, s légy hozzá szives;

ha máshol szeretsz, őrizd titkodat,

hamis szerelmeket lopva szeress.

Húgom ne szemedből olvassa ki,

ne saját nyelved szólja szégyened;

nézz édesen, hazudj szépet neki:

a bünt erénynek öltöztetheted. Légy kellemes, bár szíved hitszegő,

a vétkeid öltsenek szent csuhát,

kendőzz mindent -- mért tudjon róla ő? Tolvaj

se kérkedik, hogy mit talált. Kettős hiba:

megcsalni ágyadat, s ezt ebédnél mutatni

arcodon; a szégyen titkon is szégyen marad;

a rossz szó tovább ront a dolgokon. Hadd

higgyük el mi, szegény asszonyok (hisz

bizalomból vagyunk), hogy szerettek: másé a

kar - miénk ingujjatok; pályátonk keringünk,

ti vezettek. Így, drága sógor, menj vissza

hugomhoz, vigasztald meg, mint férj az

asszonyát; a hízélgés üdvös játék, ha jót hoz,

ha csendesíti a dúló csatát

SZ. ANTIPHOLUS Édes hölgyem (mert nevét nem tudom,

sem azt, hogy honnan sejtí az enyémet),

ön olyan nagy tudású és finom, mint föld

csodája, földöntúli lélek.

Tanítson, drága lény, okos szavakra,

mutassa meg földhözragadt agyamnak,

mely tévelygő, sekélyes, gyöngö, gyatra,

hogy beszédében mily talányok laknak. A

lelkem tiszta igazsága ellen

mért állít ismeretlen tájakat?

Isten talán? Es újjáalkot engem?

Már formálódok is keze alatt.

De ha én én vagyok, akkor tudom:

síró nővére nem a hitvesem,

az ágyához nem köt fogadalom;

inkább... inkább önhöz hajlik szívem.

Ó, dalolj, szirén, de ne arra csábíts,

hogy húgod könnyeiben vesszek el,

magadról énekelj, s követlek máris -

hajad ezüst vizen arany lepel,

és én mint ágyon végigfekszem ott,

és közben - mily csodás! - elképzelem:

szépen megy el, kinek ily vég jutott;

s nem süllyed el, míg tart a szerelem.

Te bolond vagy? Mik ezek a beszédek?

SZ. ANTIPHOLUS Nem bolond, boldog - bár semmit se értek.

LUCIANA A látásod megromlott, az az ok. SZ.

ANTIPHOLUS Mert a te napfényedbe bámulok.

LUCIANA Bámulj, ahova illik, s jobb lesz menten.

SZ. ANTIPHOLUS Csukott szemem is téged lát, szerelmem.

LUCIANA Mért volnék szerelmed? Nővérem az! SZ.

ANTIPHOLUS Nővéred húga.

LUCIANA Nővérem.

SZ. ANTIPHOLUS Nem az; te

magad vagy azén jobbik felem, szemem

szeme, a jobbik fél szívem, kenyérem,

sorsom, céloom és reményem, földi üdvöm,

mennyei üdvösségem.

LUCIANA Ez mind a hugom kéne, hogy legyen.

SZ. ANTIPHOLUS Hugom vagy, édes, mert egy vagy velem.

Téged szeretlek, veled kell, hogy éljek; én

nőtlen vagyok, neked nincsen férjed - add a

kezed.

LUCIANA Jaj, lassan, nem szabad! Hívom a húgom

- majd tanácsot ad. *(E)*

Jön Szirakúzai Dromio

SZ. ANTIPHOLUS Na mi van, Dromio, hova rohansz?

SZ. DROMIO Ismer engem, uram? En Dromio vagyok? Az ön embere?

Saját magam vagyok?

SZ. ANTIPHOLUS Te Dromio vagy, az én emberem vagy, saját magad

vagy.

SZ. DROMIO Én egy számár vagyok, egy nő embere vagyok, és ezenkívül magamon kívül vagyok.

SZ. ANTIPHOLUS Miféle nőé? Es hogyhogy magadon kívül?

SZ. DROMIO Jelentem, uram, magamon kívül még egy nő is birtokol engem, aki vadászik rám, és meg akar csípni.

SZ. ANTIPHOLUS Milyen jogcímet formál rád?

SZ. DROMIO Jelentem, uram, amilyet a lovára szokott formálni az ember; és vadállati jelleggel kíván engem; már nem úgy, hogy én volnék vadállat és ő kíván, hanem ő egy vadállatias perszóna, és még jogot is formái rám.

SZ. ANTIPHOLUS Miféle nő ez?

SZ. DROMIO Tisztos személy; mert hogy az ember csak tisztos távolból szeretné emlegetni, tisztesség ne essék szolván. Sovány vigasz nekem, hogy mesésen zsíros a parti.

SZ. ANTIPHOLUS Hogy érted azt, hogy zsíros a parti?

SZ. DROMIO Jelentem, ő a konyhalány, és több rajta a háj, minta báj; annyira zsírdús, hogy nem tudnám más hasznát venni, mint meggyújtani lámpának, és a saját fényénél elmenekülni tőle. Állítom, hogy a göncei a beléjük ivódott fagygyúval végig tudnának fűteni egy lengyel telet; ha megéri a végítéletet, egy héttel tovább fog égni, mint minden mása világon.

SZ. ANTIPHOLUS Milyen az arca?

SZ. DROMIO Sötét, mint a cipőm, de nincs ám olyan tisztán tartva: ugyanis izzad a drága, amitől bokáig ér az arcán a kulimász. SZ. ANTIPHOLUS Ezen azért vízzel lehet segíteni.

SZ. DROMIO Nem, uram, ez már anyagában olyan: a Noé vízözöne se lenne elég lemosni.

SZ. ANTIPHOLUS Hogy hívják?

SZ. DROMIO Luca, uram; nem Luci mint duci, hanem Luca mint koca, mert keresztbe' szélesebb, mint hosszába'.

SZ. ANTIPHOLUS Hosszába' is széles?

SZ. DROMIO Széle, hossza egy: fejtől a lábáig ugyanannyi, mint egyik csipőjétől a másikig. Gömbölyű, minta glóbusz; még az országokat is föllismertem rajta.

SZ. ANTIPHOLUS Mely testrészen helyezkedik el Írország?

SZ. DROMIO Jelentem, uram, a fenekén; a tőzegmocsarakról jöttem rá.

SZ. ANTIPHOLUS És hol van Skócia?

SZ. DROMIO A kopár tájból ítélve, a tenyerén.

SZ. ANTIPHOLUS Es Franciaország?

SZ. DROMIO A homlokán, ahol hullik a haj, minta katona, mert nagyon megviseli az örökösztömési háború.

SZ. ANTIPHOLUS Hát Anglia?

SZ. DROMIO Kerestem fehér szikláit, de semmi fehérret nem találtam. De mégis a szájában kell lenniük, mert oda folyik a sós lé, mely elválasztja Franciaországtól.

SZ. ANTIPHOLUS Hát Spanyolország?

SZ. DROMIO Látni nem láttam, de éreztem a csipős leheletén.

SZ. ANTIPHOLUS És Amerika, az Indiák?

SZ. DROMIO O, uram, az orrán: mely dúsán van rakva vörös rubinnal, fehér gyémánttal és kék zafírral - ezek súlya alatt az orr legöbűl a forró spanyol szél leheletébe, melynek szárnyán egész gályahad érkezik, hogy ott az orrán megrakodjon.

SZ. ANTIPHOLUS Hol állt Belgium és Németalföld?

SZ. DROMIO Jaj, uram, olyan alura már nem néztem. Egy szó, mint száz, ez a bányarém, ez a vajákosnő jogot formált rám, Dromiónak szólított, esküdözött, hogy el vagyunk jegyezve, elmondta, milyen anyajegyek vannak rajtam, vagyis az a nagy a vállamon, a kicsi a nyakamon, a nagy szemölcs a bal karomon, úgyhogy én elképvede elszaladtam, hogy boszorkány.

Es ha a szívem nincs acélból, és nincs a hit,
mely megvéd,
kutyává változtatott volna, hogy nyaljam a dolgos kezét.

SZ. ANTIPHOLUS Siess azonnal le a kikötőbe;
ha bármerre is fúj valami szél,
én nem maradok itt ma éjszaka.
Ha indul hajó, gyere a piacra,

majd ott sétálok, amíg visszajössz.
Ismernek - s mi senkit se ismerünk:
pakoljunk, cihelődjünk és gyerünk.

SZ. DROMIO Mint medvétől a rémült gyerekek,
úgy futok, nehogy férjül vegyének. (E)

SZ. ANTIPHOLUS Itt minden házban boszorkány lakik,
úgyhogy távoznom legfőbb ideje. Azt,
aki férjének nevez, a lelke
viszolygással veszi. De szép huga, aki
bájos és nemesen finom, személye és
szava elbűvölő,
kis híján saját árulómá tette.
De nehogy magamat bajba vigyem,
sziréhangjától elzárom fülem.
(jön a lánccal) Antipholus uram!

ANGELO
SZ. ANTIPHOLUS Az a nevem.

ANGELO Azt jól tudom, uram; nos, itt a láncc. A
Tüskésdisznóban kerestem önt,
a láncc még nem volt kész: ezért a késés.

SZ. ANTIPHOLUS És mit óhajt, mit csináljak vele?

ANGELO Hát amit tetszik: önnek készítettem.

SZ. ANTIPHOLUS Nekem, uram? En nem rendeltem meg.

ANGELO Ha hússzor nem, hát egyszer se, uram.
Vigye haza, és adja a nejjének, majd
fölkeresem vacsora körűl, és megkapom
a lánccomért a pénzt.

SZ. ANTIPHOLUS Kérem, a pénzt inkább most vegye át:
félő, hogy aztán nincs se láncc, se pénz.

ANGELO Jópofa ember ön; Isten vele. (E)

SZ. ANTIPHOLUS Az embernek itt megáll az esze.
De annyira tán senki sem bolond,
hogy ne fogadna el ilyen vagyont.
Úgy látszik, nem kell ide nagy ravaszság,
az aranyat az utcán osztogatják. Megyek
a térre, s várom Dromiót; már indulunk is,
ha talált hajót. (E)

Vége a III. felvonásnak

IV. FELVONÁS 1. SZÍN

Jön Második Kereskedő, Angelo, Rendőr

MÁSODIK KERESKEDŐ Az összeg pünkösöd óta esedékes,
aztóa nem sokat zaklattam önt, sőt most
se tenném; csakhogy utazom el Perzsiába,
s készpénz kell nekem. Úgyhogy azonnal
egyenlítsse ki, vagy a rendőrral
letartóztatom.

ANGELO Pont annyit, amennyivel tartozom,
fizet ma nekem Antipholus úr; és
épp mielőtt találkoztam önnel, egy
láncot adtam át; öt órákor kapom
meg érte majd a pénzt.
Méltóztasson házához elkísérni,
s én köszönettel mindent megadok.

Jön Efezusi Antipholus és Efezusi Dromio a kurtizán házából

RENDŐR Nem kell fáradniuk, hisz itt jön épp.

E. ANTIPHOLUS En elmegyek az ékszerészhez; addig
menj, és vegyél egy darab kötelet:
majd azt adom a feleségeméknek
cserébe, hogy fényes nappal kizártak.
De nézd: az ékszerész! - Na, igyekezz,

vedd meg a kötelet, és hozd haza.
 E. DROMIO Kerül, amibe kerül - lesz kötél! (E) E.
 ANTIPHOLUS (Angelóhoz)
 Na, az is jól jár, aki bízik önben:
 megígértem, hogy odajön a láncsal,
 de nem volt ott se lánc, se ékszerész. Tán
 attól félt, túl tartós lesz szerelmünk, ha
 összeláncoljuk - azért nem jött?
 ANGELO Tisztelem humorát!... Nos, itt az írás,
 hogy hajszálra a láncra hány karát, az
 arany finomsága meg a munka;
 mindez három dukáttal többre rúg,
 mint amivel az úrnak tartozom. Kérem,
 ha lehet, azonnal fizessen; az úr
 hajózna el, s csak erre vár.
 E. ANTIPHOLUS Momentán nincsen nálam annyi pénz, s
 a városban még van egy-két teendőm.
 Signor, vigye el hozzám az urát, vigye a
 láncot is - majd a nejem kifizeti érte az
 összeget.
 Lehet, hogy én is ott leszek hamar.
 ANGELO Hát akkor adja át a láncot ön.
 E. ANTIPHOLUS Nem, inkább ön vigye: én késhetek.
 ANGELO Jó, rendben van. Itt van önnél a lánc?
 E. ANTIPHOLUS Nálam ugyan nincs - önnél van, remélem,
 különben pénz nélkül mehet haza.
 ANGELO Jaj, kérem, uram, adja már ide; erre az
 úrra vár szél és dagály, az én
 hibámból késett eddig is.
 E. ANTIPHOLUS Mit hallok?! Igy próbálja menteni, hogy
 nem hozta a Tüskésdisznó-házba? A
 szószegésért szidást érdemelne, s még ő
 kezdi el a pimaszkodást.
 MÁSODIK KERESKEDŐ (Angelóhoz)
 Megy az idő: intézkedjen, uram.
 ANGELO (Efezusi Antipholushoz)
 Hallja, hogy zaklatnak: gyerünk, a láncot!
 E. ANTIPHOLUS Adja a nejemnek, s vigye a pénzt.
 ANGELO Nana, hisz önnek most adtam oda.
 Ha nincs itt, akkor küldjön zálogot.
 E. ANTIPHOLUS Kezdi túlzásba vinni a humort.
 Hol az a lánc? Kérem, adja elő.
 MÁSODIK KERESKEDŐ Dolgom van, nem bírom a fecsegést.
 Tisztelt uram: fizet vagy nem fizet?
 Ha nem, hát őt rendőrkézre adom.
 E. ANTIPHOLUS En fizessek? En önnek mit fizessek?
 ANGELO Amivel tartozik, mert vett egy láncot.
 E. ANTIPHOLUS Nem tartozom, míg nem láttam a láncot.
 ANGELO Tudja, hogy félórát adtam át.
 E. ANTIPHOLUS Nem adott semmit; mit rágalmaz engem?!
 ANGELO Ön rágalmaz, uram, ha letagadja.
 Kockára teszi a hitelemet.
 MÁSODIK KERESKEDŐ Rendőr! Kérem, hogy tartóztassa le.
 RENDŐR Letartóztatom;
 a herceg nevében; ne álljon ellen!
 ANGELO Ez tönkreteszi a jó híreimet.
 (Efezusi Antipholushoz)
 Vagy jelentse ki, hogy fizetni fog,
 vagy itt a rendőrrel lefogatom.
 E. ANTIPHOLUS Mit fizessek ki? Amit át se adtál?
 Hát fogass le, te hülye, hogyha mersz.
 ANGELO (a Rendőrhöz) Tessék a díja; tartóztassa le.
 A saját fivéremet nem kimélném, ha ilyen
 nyíltan fittyet hányna rám.
 RENDŐR Letartóztatom, uram; hallja, mért.
 E. ANTIPHOLUS Nem állok ellen - majd kiváltanak.
 De te, fickó, ezt úgy megfizeted,

hogy annyi fém az üzletedbe' sincs.
 ANGELO Uram, uram; van törvény Efezusban,
 s az példásan megszégyeníti önt.

Jön Szirakúzai Dromio az öböl felől

SZ. DROMIO Uram, egy epidamniumi hajó
 csak arra vár, hogy a gazdája jöjjön. s
 már indul is. Beraktam, jó uram, a
 holminkat oda, és meg is vettem az
 olajat, pálinkát, balzsamot.
 A bárka fölszerelve, fúj a szél
 a szárazföld felől; csak arra várnak,
 hogy ön meg a tulajdonos beszálljon.
 E. ANTIPHOLUS Mi ez? Bolond vagy? Mondd, te kerge birka:
 milyen bárka? Hova? Es engem vár?
 SZ. DROMIO Azért küldött, hogy keressek hajót.
 E. ANTIPHOLUS Részeg cseléd, kötéltért küldtelek,
 és megmondtam, hogy miért és mi végre.
 SZ. DROMIO Jaj, nem kell mindjárt kötéltvégre kapni:
 maga küldött a partra, bárkaügyben.
 E. ANTIPHOLUS Majd máskor jobban megbeszéljük ezt;
 megtanítlak, hogy szavamra figyelj.
 Csibész, most Adrianához siess, itt ez a
 kulcs; ez nyitja azt a szekrényt, melyet a
 szép török szőnyeg borít; ott van egy
 zacskó pénz: azt küldje el. Mondd meg
 neki, hogy őrizetbe vettek, és ki kell
 váltani; futás, eridj;
 addig is, rendőr, börtönbe velem.

Szirakúzai Dromio kivételével mind el

SZ. DROMIO Adrianához? Ott voltunk ebédre, és
 Csipkerózska férjül akart venni:
 remélem, hozzá túl kis pont vagyok.
 Odamegyek, bár nem rajongok érte:
 a szolgál ura vágját hajtja végre. (E)

Vége az 1. színnek

2. SZÍN

Jön Adriana és Luciana

ADRIANA Ó, Luciana, hát így csábított?
 Józan szemed mit látott a szemén?
 őszintén kérelt? vagy csak ámitott?
 vidáman szólt? hevesen? könnyedén?
 Mondd, mit sikerült megfigyelni rajta?
 Szíve szikráit tükrözte az arca?
 Tagadta, hogy volna hozzád köze.
 ADRIANA Hát köze nincs is már, csak közönye.
 LUCIANA Aztán esküdözött, hogy idegen.
 ADRIANA Nem az - de nem kell sok, hogy az legyen.
 LUCIANA Aztán melletted szóltam.
 ADRIANA S ő? Figyelted?
 LUCIANA Én számodra, ő tőlem kért szerelmet.
 ADRIANA Hogy csábított? Érve nem volt hamis?
 LUCIANA Ha őszinte lenne, még hatna is;
 hogy szép vagyok, meg hogy szépen beszélék...
 ADRIANA S te? Kedves voltál?
 LUCIANA Légy türelmes, kérlek.
 ADRIANA Nem tudok és nem akarok nyugodni,
 ha szívem hallgat, nyelvem fog dohogni.
 A férjem sánta, fonnyadt és öreg,

rút arcú, púpos, mindene beteg;
zsémbes, kaján, irigy, buta, gonosz,
alakra, lélekre egyforma rossz.

LUCIANA Egy ilyenre ki féltékenyekedik?
Nem lesz mit siratnod, ha eltűnik.

ADRIANA Jaj, csak hogy jobbnak tartom, mint leírtam;
azt szeretném, hogy más ismerje rosszul:
mint a bibic, fészkenntől messze sirtam.
Szívem övé, míg szidom átkozottul.

SZ. DROMIO (jön)
Gyerünk: a szekrény; pénzes zacskó; gyorsan.

LUCIANA Mért vagy így kifulladásra?
Mert loholtam.

SZ. DROMIO Dromio, hol a gazdád? Nincs baja?

ADRIANA Az van neki. Meggörbült a haja.
Egy angyalbőrbe bújó ördög kezében van,
kinek kemény szívét kemény mellény fedi.
Sátáni fajzat, gonosz fúria,
farkas, sőt bivalybőrbe bújó pofa.
Ólálkodó, vállonverő, aki keresztbe tesz,
ha sikátorban, kapualjban észrevesz.
Véreb-szimata van, s a hűvösre követ:
ítéletnap előtt pokolra fut veled.

ADRIANA Ember, ne légy már zavaros!

SZ. DROMIO Hát, elég zavaros az ügy, de az tiszta sor, hogy le van tartóztatva.

ADRIANA Micsoda? Letartóztatták? Kinek a feljelentésére?

SZ. DROMIO Azt nem tudom, ki köpte be, hogy lebukott;
de kiköpött hekus, aki lefogta, ennyit tudok.
Küld neki, asszonyom, megváltást? a szekrényből
a pénzt?

ADRIANA Menj, húgom, hozd ide; csodálkozom,
hogy tudtom nélkül eladósodott.

Luciana el

Mondd, valami kötelme van talán?

SZ. DROMIO Kötél - ugyan, följebb vagyunk egy szinttel:
egy lánc, egy lánc! - Nem hallja, hogy csilingel?

ADRIANA Mi? A lánc?

SZ. DROMIO Nem, a harang; futok vissza a helyre; kettőkor
hagytam ott, az óra meg üt egyre.

ADRIANA Az óra visszafordult? Még ilyet!

SZ. DROMIO Bizony, ha őrmestert lát az óra, visszafordul, mert megjíed.

ADRIANA Mintha az idő adós lenne - de bolond logika.

SZ. DROMIO Az idő csődben van; nem segít rajta fifika.
Sőt tolvajnak is mondják, ami érthető: mert
„ómlólábakon lopózik az idő”.
Adós is, meg lopott is, a rendőr jön feléje -
ez elég ok, hogy az órákat visszafelé mérje.

Jön Luciana a pénzzel

ADRIANA Menj, Dromio, vidd ezt egyenesen,
és hozd haza tüstént az uradat.
Gyere, húgom, mert gond ül lelkemen,
vigasztaló és sebző gondolat.

Mind el

Vége a 2. színnek

3. SZÍN

Jön Szirakúzai Antipholus

SZ. ANTIPHOLUS Akit csak látok, mind úgy üdvözöl,
mintha barát lennék vagy ismerős, s a
nevemen szólít mindegyikük.

Van, aki pénzt kínál; van, aki meghív,
vagy a jóságomért hálálkodik;
van, aki eladó árut mutat.
Most hívott be boltjába egy szabó,
hogy vett nekem valami selymeket,
és méretet is vett az alakomról.
Nyilván a képzelet csalása mindez,
és lappföldi varázslók laknak itt.

Jön Szirakúzai Dromio

SZ. DROMIO Uram, itt az arany, amiért küldött. Nicsak, átügyesítette
valahová az öreg Ádám képmását?

SZ. ANTIPHOLUS Mi ez az arany? És miféle Ádám?

SZ. DROMIO Nem az az Ádám, aki a Paradicsomot őrizte, hanem aki a
börtönt őrzi; az, aki Ádám-kosztümben jár, vagyis bivalybőrben, mint
Ádám apánk; és tárt karokkal vár minden tékozló fiút; úgy jött maga
után, uram, mint a rontó angyal, és kiharancsolta magából a
szabadságot.

SZ. ANTIPHOLUS Nem értem, mit beszél.

SZ. DROMIO Nem? Pedig összhangja van annak, uram, mint a nagy-
bögőnek - az is bivalybőr tokban közlekedik, mint ez a pasas. Ő az,
aki a megfáradt vándorokat leülteti; ő az, aki megszanja a legatyáso-
dottakat, és szép csíkos öltözéket ad rájuk; ő az, uram, aki megtar-
tóztatja a lándzsáját, hogy letartóztasson a buzogányával.

SZ. ANTIPHOLUS Valami rendőrrel van szó?

SZ. DROMIO Úgy, úgy, uram, az őrmesterről. Más néven: őrségváltó,
mivel őrséget áll annak, aki a váltót nem fizeti; ő az, aki az isme-
rőseinek is úgy köszön: „Isten vegyen őrizetbe!”

SZ. ANTIPHOLUS Na, most már te is őrizkedj a bolondozástól. Van
hajó, ami ma este indul? El tudunk menni?

SZ. DROMIO De hát uram, egy órája hoztam a hírt, hogy a „Fürgeség”
nevű bárka ma este kifut, ám ön akadályoztatva volt az őrmester
által, hogy inkább várja meg a „Huzavona” kotróhajót. (Átadja a
pénzt) Itt vannak a szentképek, amiket kért, hogy szabadítást nyer-
jen általuk.

SZ. ANTIPHOLUS A fickó meg van zavarodva; én is.
Csak tévelygünk káprázatok között -
mentsen ki innen szentek ereje!

Jön a Kurtizán

KURTIZÁN Nahát, nahát, a kedves Antipholus;
lám, megtalálta már az ékszerészt:
ez az a lánc, amit ígért ebédkor?

SZ. ANTIPHOLUS Távozz, Sátán, megtiltom, hogy kísérts!

SZ. DROMIO Uram, ez Sátánné nagyságos asszony?

SZ. ANTIPHOLUS Ez maga az ördög.

SZ. DROMIO Nem, rosszabb: ez az ördög öreganyja. És íme, könnyű
nőcske képében lép elénk; de nem véletlenül mondják ilyenkor:
„szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál”, úgyhogy őt is öreg-
anyázní kell. Meg vagyon írva, hogy a fény angyalaiként lépnek
elénk; a fény a tűz következménye; a tüztől meggyulladnak a dolgok;
ergo, a könnyű nőcskéktől gyulladást lehet kapni; jobb, ha nem
közelítünk hozzá.

KURTIZÁN Vidám fiúk, a szolgál meg maga!
Eljön velem? Folytassuk vacsorával.

SZ. DROMIO Uram, ha elmegy, kérjen szilárd ételt, vagy vigyen sok-
sok kanalat.

SZ. ANTIPHOLUS Miért, Dromio?

SZ. DROMIO Mert az ördög minden lébe' kanál - hát nehogy maga ott
álljon a sok lé előtt saját kanál nélkül.

SZ. ANTIPHOLUS Távozz, Gonosz, minek hívsz asztalodhoz?
Boszorkány vagy, ahogy mindenki más.
Felszólítottak, hogy távozz! El veled!

KURTIZÁN Kérem a gyűrűt, amit odaadtam,
vagy a láncot, mit cserébe ígért:
s már megyek is, nem zaklatom tovább.

SZ. DROMIO Az ördögök csak körömdarabot szoktak kérni, kákaszálat, hajszálat, vércsöppet, gombostűt, diót, meggyagot; de ő, a kis mohó, láncot akar. Gazdám, okos legyen: ha nekiadja, az ördög rázni fogja a láncát, és megrémit minket.

KURTIZÁN Kérem, uram, a gyűrűt vagy a láncot. Be akar csapni? Nem pirul bele?!

SZ. ANTIPHOLUS Kotródj, boszorkány! Dromio, gyere!

SZ. DROMIO Hess, pillangó; hímport nem kapsz errefele.

Szirakúzai Antipholus és Szirakúzai Dromio el

KURTIZÁN Nem kétséges, hogy Antipholus örült, különben így nem aljasulna le; negyvendukátos gyűrűm nála van, melyért cserébe egy láncot ígért; most ezt is, azt is tagadja nekem. De nem csak ez a mostani roham mutatja szerintem, hogy megbolondult: ebédnél is örültekét mesélt, hogy hogy csukták ki saját ajtaján. Talán a felesége tud bajáról, s dühöngésétől tartva zárta ki - a legjobb lesz, ha odasietek, s az asszonynak megmondom, hogy a férj tébolytól úzve rám tört s elragadta a gyűrűt. Főntartom e mesét, mert negyven dukát túl nagy veszteség. (El)

Vége a 3. színnek

4. SZÍN

Jön Efezusi Antipholus és a Rendőr

E. ANTIPHOLUS Ne féljen, én megszökni nem fogok. Kiváltom magam éppen annyival, amennyi miatt letartóztatott. A nejemnek szeszélyes napja van, a küldöncnek aligha hiszi el, hogy engem itt Efezusban lefoglaltak; ez szörnyen fog fülének hangzani.

Jön Efezusi Dromio egy kötéllel

Itt jön a szolgám, nála lesz a pénz.

Nos, meghoztad, amiért küldtelek?

E. DROMIO Itt van, és megkapják a magukét.

E. ANTIPHOLUS De hol a pénz?

E. DROMIO Uram, a pénzt odadtam a kötélért.

E. ANTIPHOLUS Ötszáz dukátot, örült, egy kötélért?

E. DROMIO Annyiért ötszáz kötelet hozok.

E. ANTIPHOLUS Mi célból szalasztottalak haza?

E. DROMIO Egy kötél végett, uram, s hoztam is egy vég kötelet.

E. ANTIPHOLUS Csinálok én neked véget, megállj! (*Veri Dromiót*)

RENDŐR Türelem, jó uram.

E. DROMIO Inkább nekem kell türelem, én vagyok bajban.

RENDŐR Jól van, fogd be a szád.

E. DROMIO Inkább őt győzze meg, hogy fogja vissza a kezét.

E. ANTIPHOLUS Te nyomorult, vastag bőrű gazember!

E. DROMIO Bárcsak vastag bőröm lenne. uram, nem érezném az ütéseit.

É. ANTIPHOLUS Te másra nem vagy érzékeny, mint az ütésre, akár csak a számár.

É. DROMIO Számár vagyok valóban: ezt bizonyítja, hogy hány fülest kaptam már tőle. Születésem órája óta szolgálom, a jelen pillanatig, és mást nem nyújtott a szolgálatomért, mint verést. Ha fázom,

veréssel melegít; ha melegem van, veréssel hűt le; ezzel ébreszt álomból, ezzel serkent fel ü tömből, ezzel indít útnak. ha elmegyek, ezzel fogad, ha hazajövök; bizony, úgy hordom verését a hátamon, mint a koldusasszony a porontyát és ha egyszer belerokkanok, ezzel fogok koldulni házról házra.

Jön Adriana, Luciana, Kurtizán, Dr. Csipet

E. ANTIPHOLUS Gyerünk, nézd csak, ott jön a feleségem.

E. DROMIO Asszonyom, „respice finem”, tekintsd a végét, vagy hogy papagáj módjára bölcsekedjek: rrrrespektáld a spárrrrrrra végét.

E. ANTIPHOLUS Hát be nem álla szád? (*Veri Dromiót*)

KURTIZÁN Mit szól ehhez? A férje nem bolond?

ADRIANA A durvasága sajnos ezt mutatja.

Kedves Doktor Csipet, ön ördögűző:

állítsa helyre a józan eszét,

s én önnek megadom, amit kíván.

LUCIANA Jaj, milyen tüzes, milyen fortyogó!

KURTIZÁN Nézzék, hogy rázza az önkívület!

DR. CSIPET A kezét; megmértem a pulzusát.

E. ANTIPHOLUS

Itt a kezem: megmértem a fülét.

(*Fülön csapja Doktor Csipetet*)

DR. CSIPET Halld, Sátán, ki ez emberben lakol:

hunyszokdj meg szent imáim előtt,

és sötét otthonodba térj legott;

a szentek nevében parancsolom.

E. ANTIPHOLUS Hallgass, te bűvész! Nem vagyok bolond.

ADRIANA Ó, bár ne volnál, szerencsétlen lélek. É.

ANTIPHOLUS Te céda, ezek a kuncsaftjaid?

Ez a pacák a sáfrány küllemével

a házamban evett és mulatott,

míg előttem a gaz kapu bezárult,

s nem léphettem át házam küszöbét?

ADRIANA Az Isten a tanúm, hogy otthon ettél;

ó, bár tovább maradtál volna ott,

szégyentől és botránytól mentesen.

É. ANTIPHOLUS Otthon ettem? Csibész, mit szólsz ehhez?

É. DROMIO Uram, megmondom: nem otthon evett. E.

ANTIPHOLUS Nem volt az ajtó zárva, s én kicsukva?

É. DROMIO Richtig, az ajtó zárva, s ön kicsukva.

É. ANTIPHOLUS Es asszonyom nem szórt rám szitkokat?

É. DROMIO De facto ő szórt önre szitkokat. É.

ANTIPHOLUS A szakácsnő nem gúnyolt sértegetve?

É. DROMIO Pro primo gúnyolta a konyha-szűz.

É. ANTIPHOLUS És nem távoztam el dühöngve onnan?

E. DROMIO Egzaktul így volt: csontom a tanúm,

mely azóta is fájlalja dühét.

ADRIANA Így rá kell hagyni minden mániáját?

DR. CSIPET Nem szégyen az. A fickó jól megérti:

enged, és így enyhíti rohamát.

E. ANTIPHOLUS Az ékszereszt te küldted ellenem.

ADRIANA Ugyan! Pénzt küldtem, váltásdíj gyanánt, Dromióval, aki rohanva jött.

É. DROMIO Pénzt, velem? Jó szívét talán igen, de pénzt, uram, egy fityinget se küldött.

É. ANTIPHOLUS Nem mentél el hozzá, hogy hozd az erszényt?

ADRIANA De eljött, és én átadtam neki.

LUCIANA Tanúsítom, hogy így cselekedett.

E. DROMIO Isten a tanúm s a kötélverő,

hogy engem csak kötélért küldtek el. DR.

CSIPET Úrnőm, mindkettőt ördög szállta meg,

ezt látom sápadt, szörnyű arcukon;

kötözzék le sötét szobában őket.

É. ANTIPHOLUS Mondd meg, hogy mért zártál ki engemet! S

te mért tagadod le a pénzes erszényt? ADRIANA

Édes uram, nem zártalak ki én.

E. DROMIO Édes gazdám, nem kaptam aranyat; bár vallom, hogy a kicsukás igaz.
ADRIANA Álnok gazember, most kétszer hazudtál.
E. ANTIPHOLUS Te álnok ringyó, mindenben hazudsz, és társultál egy átkozott csapattal, hogy undok gúny tárgyává tegyetek. Saját körmömmel vájom ki szemed, hogy ne szórakozhass szegyenemen.
ADRIANA Segítség, kössék meg, ne engedjék!

Jönnek hárman-négyen, meg akarják kötözni Efezusi Antipholust, ő ellenkezik

DR. CSIPET Jöjjenek még; erős benne a démon.
LUCIANA Szegény ember, de sápadt és fakó.
E. ANTIPHOLUS Hé, meg akarnak ölni? Börtönőr, a foglya vagyok - hogy engedheti, hogy megszöktessenek?
RENDŐR Hagyják, urak; azén rabom és nem az önöké.
DR. CSIPET A szolgát is, mert az is tébolyult.

Megkötözik Efezusi Antipholust és Efezusi Dromiót

ADRIANA Ostoba rendőr, mit akar vele? Örömmel nézné, hogy a nyomorult saját magában szörnyű kárt tegyen?
RENDŐR Az én rabom; ha elereszteném, a tartozását még rajtam keresnék.
ADRIANA Kifizetem, addig el nem megyek. Vigyen el tüstént a hitelezőhöz, s ha megmondják, miért - én fizetek. Jó doktor úr, kísérik gondosan a házamba. Ó, boldogtalan nap!
E. ANTIPHOLUS Ó, boldogtalan szajha!
E. DROMIO Uram, én teljesítem a „köteles”-ségemet.
E. ANTIPHOLUS Elég, te bitang, mert megőrjítesz!
E. DROMIO Csak nem hagyja, hogy semmiért lekössék? Őrüljön meg, főnök, és kiabálja, hogy „az ördögbe is”!
LUCIANA Jaj, szegények, beszélnek összevissza!
ADRIANA Vigyék magukkal. Húgom, te maradj.

Csipet és kísérei elviszik Efezusi Antipholust és Efezusi Dromiót

(A Rendőrhöz) Mondja kérem, ki jelentette föl?
RENDŐR Angelo ékszerész; nem ismeri?
ADRIANA De ismerem. Mennyi a tartozás?
RENDŐR Kétszáz dukát.
ADRIANA Es hogy állt ez elő?
RENDŐR Egy lánc ára, amit a férje rendelt.
ADRIANA Megrendelte, de sose kapta meg.
KURTIZÁN Mikor a férje tajtékzó dühvel berontott ma, s elvitte gyűrűmet (a gyűrű most is ott van a kezén), utána láttam láncsal a nyakában.
ADRIANA Az meglehet, de én sohase láttam. Jöjjön, foglár, menjünk az ékszerészhez; vágyom tudni a teljes igazat.

Jön Szirakúzi Antipholus és Szirakúzi Dromio kivont karddal

LUCIANA Úr Krisztusom, szabadok már megint.
ADRIANA És kard van náluk: hívjunk valakit, hogy újra megkötözze.

Mind kirohannak; majd visszarohannak

RENDŐR Jaj, megölnek!

LUCIANA, Adriana, Rendőr, Kurtizán kirohannak

SZ. ANTIPHOLUS Ahá, a kardtól félnek a varázslók.
SZ. DROMIO Hogy rohan az önjelölt feleség!
SZ. ANTIPHOLUS Gyerünk a Kentaurba, csomagolj; legyünk már biztos helyen: egy hajón.
SZ. DROMIO Esküszöm, itt kéne maradni éjszakára, nem fognak bántani. Láttá, hogy szépen beszélnek velünk, aranyat adnak. Olyan kellemes népeknek tűnnek, hogy ha nem lenne az az örült hústörny, aki házasságra akar kényszeríteni, a szívem azt súgná, hogy itt maradjak örökre, és varázslóvá legyek én is.
SZ. ANTIPHOLUS Az egész városért se maradok; gyerünk tehát, fedélzetre velünk.

Mindketten el

Vége a IV. felvonásnak

V. FELVONÁS 1. SZÍN

Jön Második Kereskedő, Angelo

ANGELO Bocsássá meg, hogy föltartottam önt, de esküszöm: ő átvette a láncot, még ha most galádul tagadja is.
MÁSODIK KERESKEDŐ Mit tartanak a városban felőle?
ANGELO Tisztelik őt, uram, nagy becsben áll, hitele van, mindenki szereti, mint senki más a polgárok közül. Egy szava többet ér, mint vagyonom.
MÁSODIK KERESKEDŐ Halkabban: jól látom, hogy ő jön ott?

Jön Szirakúzi Antipholus és Szirakúzi Dromio

ANGELO Úgy van: és ott a lánc is a nyakán, amit a legrútabbul tagadt.
Jöjjön, kérem; én beszélek vele. (Megszólítja) Signor Antipholus, csodálkozom, hogy rám ilyen szegyényt és bajt hozott, hogy önmagát is botránnyba keverve érvelt, vitatkozott, hogy eltagadja a láncot, melyet most nyíltan visel. De túl káron, szegyenemen, börtönön, nagy bajt csinált e tisztas úrnak itt, aki a mai nap kívánt tengerre szállni, s vitánk miatt a terve fölborult.
Ez a lánc tőlem van, tagadja-e?
SZ. ANTIPHOLUS Öntől, valóban; sohasem tagadtam.
ANGELO De tagadta, még hozzá esküvel.
SZ. ANTIPHOLUS Ki hallotta, hogy esküvel tagadtam?
MÁSODIK KERESKEDŐ En, a saját fülemmel, elhiszed?!
Leköplek, szemét; szomorú, hogy élsz s a rendes emberek közt közlekedsz. SZ. ANTIPHOLUS Te szélhámos, mit kötözködsz velem?
Állj ki, ha mersz: megvédem karddal is a becsületed és az igazam.
MÁSODIK KERESKEDŐ Kiállok én; a szélhámos te vagy!

Kardot rántanak. Jön Adriana, Luciana, Kurtizán és mások

ADRIANA Állj! Ne bántsák, az Istenért: bolond! A kardját vegyétek el ügyesen; kössétek meg s vigyétek, Dromiót is.
SZ. DROMIO Futás, uram, keressünk menedéket. Itt egy kolostor: gyerünk oda be!

Szirakúzai Antipholus és Szirakúza Dromio el. Jön Emília

EMÍLIA Hátra, hátra! Hová ez a roham?
ADRIANA Szegény háborgó férjemért jövünk.
Hadd menjünk be, hogy jól összekötözzük
és hazavigyük meggyógyítani.
ANGELO Tudtam, hogy nincs ki minden kereke. MÁSODIK
KERESKEDŐ Már bánom, hogy kirántottam a kardom.
EMÍLIA Mióta van megszálva az urad?
ADRIANA Egy hete már: zord, súlyos, szomorú, és
nagyon-nagyon más, mint aki volt. De
baja csak ma délután fajult
ily szélsőséges, dühöngő rohammá.
EMÍLIA Nem veszett oda értékes hajója? Nem
gyászol barátot? Vagy a szeme nem
csalta szívét tiltott szerelemre? (Fiatal
férjben szokás e bűn,
ha szemét szabadon legelteti.)
Melyik bánat sújthatta őt vajon?
ADRIANA Egyik sem - hacsak nem ez az
utóbbi, egy szerelem, mely elcsalta hazulról.
EMÍLIA Meg kellett volna dorgálnod ezért.
ADRIANA Meg is tettem.
EMÍLIA De nem elég keményen.
ADRIANA Amennyit szerénységem engedett.
EMÍLIA Csak négy szemközt.
ADRIANA Es társaságban is.
EMÍLIA De nem eléggé.
ADRIANA Beszélgetésünk fő témája volt.
Az ágyban nem aludt, mert emlegettem;
asztalnál nem evett, mert emlegettem; ez
volt egyetlen mondanivalóm. Mások előtt
is célozgattam rá, hogy csak hitvány
ember csinál ilyet.
EMÍLIA Es tébolya ebből következett,
Féltékeny asszony mérgezett szava
halálosabb veszett kutya fogánál.
Lám, korholással zavartad az álmát,
s ebből következett az elmebaj. Az
ételét szidással fűszerezted;
ám nyugtalan gyomor rosszul emészt,
ettől mint tűzvész lángra kap a láz, s mi
más láz, mint örületroham? Ha
panaszoddal megkeserítetted örömeit,
mi más következik, mint bánatos, bús
melankólia, és rokona: a kétségbeesés,
sarkában meg a sápadt nyavalyák
életrontó, fertőző csapata?
Ha evését, játékát, pihenését
megzavarják, dühöng az állat is -
tehát épp te s a féltékeny beszéd:
az ijesztette el férjed eszét.
LUCIANA Ő mindig csendben szólt, mindig szerényen,
mikor a férje bántotta keményen. Mért
hallgatsz? Mért tűröd e megrovást?
ADRIANA Az apátnő saját csapdamba csalt.
Jó emberek, hozzátok ki a férjem.
EMÍLIA Egy lélek se léphet házamba be.
ADRIANA Akkor szolgálival hozassa ki.
EMÍLIA Nem. Itt talált magának menedéket, s
a kezektől védve is marad,
míg vissza nem hozom ismét eszére,
vagy kiderül, hogy munkám hasztalan.
ADRIANA En ápolom a férjem, én vigyázom,
én gyógyítom - hisz az én dolgom ez:
nincs szükségem helyettesre, segédre;

engedje hát, hogy elvigyem haza.
EMÍLIA Törődj bele, hogy el nem engedem,
míg ki nem próbálom eszközeim:
főzeteket, gyógyszert és szent imát,
melyekkel visszaadom ép eszét. Ez
fogadalmam részét képezi,
és rendünk irgalmas feladata.
Ezért most menj, és hagyd őt itt velem.
ADRIANA Nem megyek sehova, míg itt a férjem.
Szent állásához méltatlan, Anyám, hogy
házastársakat válasszon el.
EMÍLIA Csak csendesen -- menj; nem kapod meg őt. (El)
LUCIANA A hercegnél panaszkodj e gyalázat miatt.
ADRIANA Gyerünk, menjünk: lábához borulok, és
nem kelek föl, amíg könnyeim meg
nem hatják, hogy eljőjön ide, s az
apátnőtől elvegye a férjem.
MÁSODIK KERESKEDŐ A napóra lassan őtöt mutat; a
herceg, úgy tudom, személyesen jön
erre, a szomorú völgy felé, halál s
kivégzés bánatos helyére, a kolostor
hátsó árcaihoz.
ANGELO És milyen okból?
MÁSODIK KERESKEDŐ Égy becsületet szirakúzeit,
ki balszerencsésen idevetődött
törvényeink tilalma ellenére,
nyilvánosan lefejeznek, ezért.
ANGELO Ott jönnek: látni fogjuk a halálát.
LUCIANA Térdelj a herceg elé, hogyha jön.

Jön Solinus, Égeon (födetlen fővel), a Hóhér és más hivatalos személyek

SOLINUS Még utoljára hirdessétek ki: ha
van barát, ki helyette fizet,
úgy nem hal meg; ennyit engedhetünk.
ADRIANA Igazságot, fenség, az apátnővel szemben!
SOLINUS É tisztelendő és erényes asszony nem
létezik, hogy rosszat tett neked.
ADRIANA Tudd meg, fenség: a férjem, Antipholus,
akit kegyelmed parancsára tettem úrrá
magam és mindenem fölött, ma szörnyű
kórság áldozata lett; tombolva ment végig
a városon a szolgájával (mert az is
megőrült), és zaklatott békés polgárokat:
házukba berohan; és elrabolt gyűrűt,
ékszert, amit dűhe kívánt. Sikerült
megkötözni s hazavinni; én elindultam,
hogy jóvátegyem a kárt, mit őrvongése
okozott - és íme, nem tudom, milyen
erővel, de elszabadult őrizőitől,
és eszelős szolgájától kisérve
elénk került. Haragvó szenvedéllyel,
kivont karddal indultak ellenünk; mi
elfutottunk, segítséget hívtunk, hogy
megkötözzük őket. Erre ők a zárdába
futottak; mi utánuk; az apátnő meg
bezárja az ajtót,
s nem engedi, hogy kihozzuk szegényt;
de ki se adja, hogy hazavigyük. Ezért,
kegyelmes úr, parancsold meg, hogy
hozzák ki, s gyógyítani vigyék.
SOLINUS Férjed soká volt vitéz katonám,
s én nem felejttem, amit megígértem,
mikor ágyadnak urává fogadtad:

KÜLDÖNC hogy mindig kegyesen tekintek rá.
Kopogjatok a zárda kapuján: az apátnót azonnal kéretem.
Ezt most helyben tisztázni akarom.
(jön) Jaj, úrnöm, úrnöm, fusson, hogyha bír, uram és szolgálja kiszabadult; a cselédlányokat sorba pofozták, a doktort megkötözték, a szakállát leégették, aztán rázúdítottak
- tűzoltásul - egy nagy vödör sarat.
Uram türelmet prédikál neki, miközben a szolgál bolond-mintát nyír hajába. Ha nem küld gyorsan valakit, ezek az ördögűzőt biztos megölik.
ADRIANA Hallgass, hülye: az úr s a szolgál itt van; végig hazugság, amit itt mesélsz.
KÜLDÖNC Úrnöm, az életemre, színigaz; nem vettem levegőt, mióta láttam. Ön után kiabál: hogy összevágja, meg hogy tűzzel elcsúfítja örökre.

Kiabálás kintről

SOLINUS Ők azok, úrnöm, meneküljön már!
ADRIANA Védlek, ne félj - hé, alabárdosok!
Igen, a férjem az; tanúja vagy, hogy láthatatlanul közlekedik; az imént ment a kolostorba itt, s most ott van - ésszel föl nem fogható.

Jön Efezusi Antipholus, Efezusi Dromio

E. ANTIPHOLUS Igazságot, jó herceg, igazságot! A szolgátért, mit valaha tettem, mikor a harcban védtelek, s helyetted én kaptam mély sebet; a véremért, mit érted adtam - tégy most igazságot!
ÉGEON A halálfélelem lázáma ez?
A fiam, Antipholus, Dromióval!
E. ANTIPHOLUS Igazságot, nagyúr, e nővel szemben!
Ő, akit tőled kaptam asszonyul, most rútul rászédett és meggyalázott, súlyos, nehéz sérelmet okozott.
Leírhatatlan az a bánatom, amit ma rám mért a szégyentelen.
SOLINUS Mondd el, hogyan, és igazságot nyersz.
E. ANTIPHOLUS Ma délben, fenség, házamból kizárt, míg kurvapecérekkkel vidult odabenn.
SOLINUS Gyalázatos bűn! Asszony, igaz ez?
ADRIANA Nem, jó uram. A húgom, ő és én ma együtt ebédeltünk; lsten engem, hogy hamisak az összes vádjai.
LUCIANA Úgy lássak napot, éjjel úgy aludjak, testvérem igazat szól, jó uram.
ANGELO (félre) Ő, álnok asszony! Mindketten hazudnak; ezt joggal hánytorgatja a bolond.
E. ANTIPHOLUS Nagyúr, én tudom, mit beszélek: se bor hatása alatt nem vagyok, se hirtelen harag már nem tüzel - bár ennyi bajtól bölcsebb is bolond lesz. E nő ma ebéidőben kizárt; az ékszerész (ha nem volnának együtt) tanúm lehetne; ott volt ugyanis, aztán elváltunk, ő egy láncért ment, hogy elhozza a Tüskésdisznó-házba, mert én ott ebédeltem Baltazárral. Mikor megettünk, s ő nem volt sehol,

elmentem megkeresni. Jött az utcán, a társaságában volt ez az úr.
Az álnok ékszerész rám fogta ekkor, hogy átvettem a láncot tőle ma, pedig azt nem láttam soha. Ezért rendőrt hívtam és letartóztatott.
Nem ellenkeztem; hazaküldtem szolgálom, hogy készpénzt hozzon; de azt nem hozott. Ekkor a rendőrt kértem meg szelíden, hogy jöjjön el velem a házamig. Utközben szembejött az asszonyom, a húga s egy rakás csavargó, egész bünszövetkezet.
Volt ott egy Csipet nevű nyavalyás, egy éhenkórász, aszott népbuító, lerongyolódott varázsló, tenyerjős, beesett szemű, hegyes orrú féreg, egy élő holttest. Ez a pusztulat ördögűzőnek adta ki magát.
Szemembe néz, megfogja pulzusom, és pofátlatlanul a pofámba mondja: „ezt megszálta a démon!” - Erre mind rám ugrottak, és gúzsba kötve vittek a pincénkbe, mely nyirkos és sötét.
Otthagytak emberemmel megkötözve; én szétrágtam foggal a kötelet, kiszabadultam, s azonnal rohantam ide, nagyságod elé, könyörögni, hogy szolgáltasson méltó elégtételt e szégyenteljes gyalázatokért.
ANGELO Felség, annyiban tanúja vagyok, hogy ki volt csukva, s nem otthon evett.
SOLINUS De átvette tőled a láncodat?
ANGELO Igen, felség; mikor bement ide, sokan látták a láncot a nyakán.
MÁSODIK KERESKEDŐ Én pedig hallottam saját fülemmel, hogy beismerte: önnél van a lánc, miután tagadta a piacon; erre kirántottam a kardomat, és ön a kolostorba menekült, ahonnan csoda folytán jött elő.
E. ANTIPHOLUS En sose jártam e falak között, és ön se rántott kardot ellenem, sose láttam a láncot, én úgy éljek; mindenestül alaptalan a vád.
SOLINUS No, ez valóban szövevényes ügy. Ti mind ittatok Kirke poharából. Ha oda menekült, mért nincsen ott? Ha eszelős, mért érvel hüvösen? Szerinted otthon evett; ezt tagadja az ékszerész. - Szolga, mit mondasz te?
E. DROMIO A Tüskésdisznóban evett e hölgygel.
KURTIZÁN Igen, és elszedte a gyűrűmet.
E. ANTIPHOLUS Igaz, nagyúr: a gyűrű tőle van.
SOLINUS Láttad, hogy a kolostorba bement?
KURTIZÁN Ahogy most látom méltóságodat.
SOLINUS Nos, különös - hívjátok az apátnót. Mindenki kába itt vagy tébolyult.

Valaki elmegy Emiliáért

ÉGEON Hatalmas herceg, engedj szólanom: mert úgy látom, akadhat egy barát, aki megváltja szabadságomat.
SOLINUS Szólj, szirakúzai, ahogy kívánsz.
ÉGEON Uram, nem Antipholus a neved? Es az ott nem a szolgál, Dromio?

E. DROMIO Nemrég le voltam neki kötelezve, de ezt mind szépen szétrágtá az úr; így nem vagyok szolgáláni köteles.

ÉGEON Biztos, hogy megismertek mind a ketten.

E. DROMIO Magunkra ismerünk önben, uram; nemrég meg voltunk kötve ugyanígy: csak nem ön is a Csipet páciense?

ÉGEON Mért néztek így rám? Hisz' ismertek jól!

E. ANTIPHOLUS En életemben még nem láttam önt.

ÉGEON Ó - más lett a bánattól küllemem, s a gond órái köszvényes kezűkkel arcomra írták torz jeleiket; de mondd: a hangom, az se ismerős?

E. ANTIPHOLUS Az se.

ÉGEON Neked se, Dromio?

E. DROMIO Sajnos nem, uram.

ÉGEON Tudom, hogy ismerős.

E. DROMIO Én meg, uram, tudom, hogy nem; és bármit tagad bárki, ön a jelen helyzetében kötelezve van, hogy elhiggye.

ÉGEON Hangom nem ismerős?! Galád idő, úgy fölmozdítottad szegény nyelvemet hét év alatt, hogy egyetlen fiam nem hallja gondtól zilált dallamom? Bár barázdás arcomat elfedi a nedveket-felélő tél hava, bár vérem csatornáit mind befagytak, a sötétségben még emlékezem, kialvó lámpámban még ott a fény, tompa süket fülem is hall azért - ök mind azt állítják: nem tévedés, hogy te vagy Antipholus, a fiam.

E. ANTIPHOLUS En az apámat nem láttam soha.

ÉGEON Hét éve, Szirakúzában, fiú, ott váltunk el, tudod - bár meglehet, hogy röstelled vállalni kínomat?

E. ANTIPHOLUS A herceg s mindenki, aki csak ismer, tanúsíthatja, hogy ez nincsen így. En Szirakúzában nem láttam soha.

SOLINUS Hidd el hát, szirakúzái, hogy én húsz éve vagyok Antipholus gyámja, azóta nem járt Szirakúza földjén. Tán korod s bajod miatt képzelsz.

Jön Emília, Szirakúzái Antipholus és Szirakúzái Dromio

EMÍLIA Nagyúr, e férfit sok gyalázat érte.

ADRIANA Két férjet látok, ha nem csal szemem.

SOLINUS Egyik a másikkal a szelleme; de kettejük közül melyik a hús-vér, s melyik a szellem? Ezt ki fejtí meg?

SZ. DROMIO En vagyok Dromio - ezt küldje el!

E. DROMIO En vagyok Dromio, ezt higgye el!

SZ. ANTIPHOLUS Te Égeon vagy, nem? Vagy csak kísértet?

SZ. DROMIO Jaj, öreg gazdám! Ki kötözte meg?

EMÍLIA Bárki kötözte meg, eloldozom, és szabadságával férjet nyerek. Szólj, öreg Égeon, ha te vagy az, hogy volt-e hitvesed, Emília, ki két szép ikerfiat szült neked? Ha ugyanaz az Égeon vagy, szólj - szólj ugyanahhoz az Emiliához.

SOLINUS Így indult az öreg meséje reggel: itta két Antipholus, oly hasonló, és a két Dromio egynek tűnik; velük történt az a hajótörés. Es ezek a két fiú szülei - a véletlen most összehozta mind.

ÉGEON Ha nem álmodom, Emília vagy; ha te vagy az, mondd meg, hol a fiunk, ki veled volta vészes tutajon.

EMÍLIA Epidamnumi hajósok vettek föl engem és őt, s az iker Dromiót. De lelketlen korinthoszi halászok elvették Dromiót s a fiamat.
En Epidamnumban hátramaradtam; Hogy velük mi lett, meg nem mondhatom. Az én sorsom - látod, hogy alakult.

SOLINUS Te, Antipholus, Korinthoszból jöttél. SZ.

ANTIPHOLUS Nem én, fenség; én Szirakúzából.

SOLINUS ^{Ajij}arrébb: nem tudom, melyik melyik.

E. ANTIPHOLUS Én jöttem Korinthoszból, jó uram.

E. DROMIO És én vele.

E. ANTIPHOLUS A híres hadvezér hozott ide, fenséged nagybátyja, jó Menaphon.

ADRIANA Melyiktek ebédeit máma velem? SZ.

ANTIPHOLUS En, asszonyom.

ADRIANA És te nem vagy a férjem?

E. ANTIPHOLUS De nem ám, ezt cáfolom.

SZ. ANTIPHOLUS Cáfoltam én is, mégis úgy hívott. E bájos nemes hölgy pedig, a húga sógornak nevezett. *(Lucianához)* A szavamat, remélem, lesz idő beváltani - hacsak nem merő álom az egész.

ANGELO Az ott a lánc, amit tőlem kapott. SZ.

ANTIPHOLUS Alighanem, uram; nem tagadom. E.

ANTIPHOLUS Es ön, uram, ezért lefogott.

ANGELO Alighanem, uram; nem tagadom.

ADRIANA Pénzt küldtem Dromióval, óvadékra, de azt hiszem, végül nem adta át.

E. DROMIO Velem ugyan nem.

SZ. ANTIPHOLUS E pénzes erszényt - amit kegyed küldött-énhozzám hozta azén Dromióm. Egymás szolgálait küldözgettük körbe, míg engem vele, őt velem keverték: így születtek sorban a tévedések.

E. ANTIPHOLUS Ezt a pénzt itt apámért leteszem.

SOLINUS Nem szükséges; apád kegyelmet kap.

KURTIZÁN Uram, kérem a gyémántgyűrűmet.

E. ANTIPHOLUS Tessék; s a jó ebédet köszönöm.

EMÍLIA Nagy hírű hercegünk, légy oly kegyes, és jöjj most a kolostorba velünk, hogy halld te is ki-ki történetét. És mind, akik itt összegyűltetek, az egésznapos közös tévedés megannyi áldozata -- jöjjetek, és elégtételt kap mindegyikünk. En harminchárom éve csak vajúdom, fiaim, értetek, és mostanáig nem rakhattam le súlyos terhemet. A herceg, férjem meg a két fiam és születésük két naptári mása: menjünk, hogy újra keresztelőt üljünk, a hosszú bánatra együtt örüljünk.

SOLINUS Én boldogan leszek keresztkoma.

Mind el, kivéve Szirakúzái Antipholus, Efezusi Antipholus, Szirakúzái Dromio, Efezusi Dromio

SZ. DROMIO A holmiját lehozzam a hajóról? E.

ANTIPHOLUS Mimet raktad hajóra, Dromio? SZ.

DROMIOA Kentaurból a holmit, uram.

SZ. ANTIPHOLUS Hozzám beszél; hé, én vagyok a gazdád!

Gyerünk, menjünk, intézzük el hamar.

Ott a fivéred: örülj és öleld meg.

Szirákúzi Antipholus és Efezusi Antipholus el

SZ. DROMIO A gazdánál van egy kövér barátnóm,
ki helyetted velem konyháztatott:
most sógornóm lesz, nem a feleségem.

E. DROMIO Tükröm lehetnél, nem is a fivérem:
rajtad látom, hogy szép gyerek vagyok.
Bejössz megnézni a komázkodást?

SZ. DROMIO Csak ön után: ön az idősebb.

E. DROMIO Ez kérdéses - hogy állapítsuk meg?
SZ. DROMIO Majd sorsot húzunk; addig is, menj csak előre.

E. DROMIO Nem, nem, inkább így:
Mint két fivér, ki a világba együtt jött:
menjünk csak egymás mellett, ne előtt vagy mögött.

Mindketten el

Vége az V. felvonásnak